

M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref.
Ser.

106

Title: *Saraneswar Vrata
Katha*

Done

106

:	Sarāṇeśwar Vrata	:	Title
:	Skandapurāṇa	:	Author
:	:	:	Editor
:	:	:	Year, Vols.
:	:	:	Publisher
106	:	:	Remarks

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ पूर्वाचरित एवंग्रह
 गुणविष्टायां पुण्यतिथौ मम अनीप्सित मनोरथा वात्पुर्थेन वसो
 मवारपर्यंतं यथाशक्त्या मिलितो घचारैः पूजनमहं करिष्ये ॥ अथ ध्या
 ने ॥ कर्पूरगौरवृषभाधिरुठंघिनाकहस्तचित्रिशूलपाणिनागेंद्रक
 न्यकन्याकलितं महेशं त्रिलोचनं सर्पविनूषणं गं ॥ १ ॥ प्रसन्नवद
 नं स्वस्ते सुरासुरनमस्तुतां वरदानसमायुक्तदेवं ध्यायेन्महेश्वरं ॥
 आवाहयामि देवत्वाः पूजनायातिनक्तिता गृहाणां पूजनं शं नो
 सद्योजाताय ते नमः ॥ ३ ॥ साहस्रशीघ्रेत्यावाहनं ॥ अश्वत्थस्य पराणा
 च

निनवसंस्क्रान्तिप्रः नो ॥ आसनार्थं गृहाण त्वं रुपाकुरु रुपा निधौ ॥
 धापुरुष एवेदमित्यासनं ॥ नागीरथ्यादितीर्थे न्योद्यानिता निजला
 नितोपादप्रक्षालनार्थाय गृहाण त्वं नमोस्तुते ॥ पाणतावानस्येति
 प्राद्यं ॥ नानाविधानि तीर्थानि पवित्राणि जलानि ते ॥ तवाध्यायप्र
 दास्यामि गृहाणा सारलोम्बरः ॥ ६ ॥ त्रिपाद्भुज इत्यर्थः ॥ शीतलं निर्म
 लं स्वच्छं कर्पूरैस्तु मन्त्रितं ॥ गृहाण च मनार्थाय महादेवाय ते नमः
 ॥ ७ ॥ तस्माद्विराजतेत्याचमनं ॥ पंचास्रतं मयानीतं पयोदधिघृतं म

धु। शर्कराजिः समायुक्तं नीलकंठगृहाणो॥ ८॥ इति पंचामृतस्मा-
ना॥ पुष्पादिकमुगंधं च नाना तीर्थसमाकृतं॥ स्नानार्थं त्वंगृहाणो रा-
घावती पतये नमः॥ ९॥ यत्पुरुषेणेति स्नानं॥ अहतं वास संचारुप-
ट्टकलविनिर्मितं॥ गृहाण परिधानार्थाय दिग्वस्त्राय नमो नमः॥ १०॥
तं यज्ञमिति वस्त्रं॥ उपवीतं मयानीतं तव धारण हेतवे॥ गृहाणे देम-
हासं नो चूतानां पतये नमः॥ ११॥ तस्माद्यज्ञादित्युपवीते॥ मलय-
प्रिप्तमुद्रतं कपूरं केसरान्वितं॥ गृहाण चंदनं चारुप्रमथाधिपत २

येनमः॥ १२॥ तस्माद्यज्ञात्पर्वहृतकृत इति चंदनं॥ नववर्णीनि पुष्पाणि
त्वदर्थे प्रार्थितानि च॥ सुगंधीनि गृहाण त्वं वामदेवाय ते नमः॥ १३॥ तस्मा-
द्यज्ञोऽस्ति पुष्पं॥ वनस्यतिरसोऽत्यन्तं नानागंधसमन्वितं॥ धूपं गृहा-
ण देवेश ज्येष्ठाय ते नमः॥ १४॥ यत्पुरुषं दधुरिति धूपं॥ घृतवर्त्तिस-
मायुक्तं दीपं प्रज्वलितं मया॥ नक्त्या गृहाण कामारे स्वप्नकाशाय ते
नमः॥ १५॥ ब्राह्मणोऽस्येति दीपं॥ नैवेद्यं घृतसंयुक्तं गोधूमपिष्टनिर्मि-
तं॥ नो जनीयं महानीशानित्यं वृत्ताय ते नमः॥ १६॥ चंद्रमामनसोऽहं

तिनैवेद्यं। कर्पूरादिममायुक्तं शीतलं निर्मलं जलं। गृहाण प्रार्थनीयाय
 जलरूपाय ते नमः॥१७॥ नान्याः आसीति जलं॥ नवपूजा निमा ग्राहिल
 वंगे लायुतानि। गृहाण त्वं सतां ब्रूते पुरहं त्रे नमो नमः॥१८॥ सप्तास्याः
 सन्निति तां ब्रूते। गोघृतेन च संपूजा निगोधूमचूर्णं निमित्तान्। द्वीपा
 न गृहाण देवेश सारणे शायते नमः॥१९॥ यज्ञेन यज्ञमिति पुष्पांज
 लिः॥ नवगोधूमसंयुक्तानवपुष्पांजलिस्तथा। अपि तां सारणे शाय
 कुरु पूजा निमनोरथान्॥२०॥ नृतातिरिक्तं यत्किंचित् पूजनं यन्मया कुरु

तां संपूर्णयां तु देवेश गम्यतां निजमंदिरे॥२१॥ इति सारणेश्वरपूजनं समाप्तं॥
 अथ कथालिख्यते॥ स त उवाच। महादय्याम दंतस्ते पांडुपुत्रा
 स्तपोधनाः॥ श्रीकृष्णधारकामध्यादागतं वीक्ष्य न क्लितः॥१॥ आस
 नादिततो दत्वा प्रोवाच तं युधिष्ठिरः॥ विनयावनतो देवं न क्लिगुरु
 यागिरा॥२॥ युधिष्ठिर उवाच॥ कृष्णविष्णो हरे देव न क्लत्राण पराथ
 रणादरिद्राण विमग्नानां वद मुक्ति कथं न वेत्।३॥ श्रीकृष्ण उवाच॥॥
 शृणु राज न प्रवक्ष्यामि व्रतानां मुतमं वते। यस्यानुष्ठानमात्रेण नरः

कामानवाप्नुयात्॥४॥ पुत्रेष्टयाचकर्तव्यंतथैवधनकाम्यया॥ विधेष्टयाच
कर्तव्यंमारोगमिब्रतानया॥५॥ बहूनाकिंनृपश्चेष्टकामानपिसुदुर्लभान्॥
प्राप्नोत्येवनसंदेहान्नत्रिसंवननंमम॥६॥ युधिष्ठिर उवाच॥ ॥ देवकेन
विधानेनकिं नामव्रतमुत्तमं तत्कथं ब्रूहि मे सर्वं यदि ते नुग्रहोपि च॥७॥ श्री
कृष्ण उवाच॥ व्रतं वै सारणं श्रैर्यं सर्वकामफलप्रदं॥ कुरुयन्नेन नत्प्रा
प्तं सर्वकामानवाप्नुयात्॥८॥ पुणे मासे सिते पक्षे सोमवारे युधिष्ठिर॥ लि
गं च चंदनं कृत्वा मौनव्रतं परायणं॥९॥ पूजयेत्परया नत्प्राप्त्यने कैरु

पचारकैः॥ नवमुष्टिं मितानदीयान् गोधूमचूर्णं निर्मितान्॥१०॥ नवकुर्वी
तयतवा कनक्ता प्रज्वाल्य गोष्ठ्यैः॥ दर्शयन् सारणं शायत्रिवारं शिवि
मानसः॥११॥ दीयान् नुक्तांश्चुचिर्निद्रां रात्रौ कुर्याद्विवांतिके॥ प्रभाते
पूजनं कृत्वा ततो मौनं विसर्जयेत्॥१२॥ अनेन विधिना राजनूक
र्तव्यं नववासरं॥ ततो शत्रराप्रकुर्वीत व्रतस्योद्यापनं बुधः॥१३॥ ब्रा
ह्मणान्तवसं पूज्य वस्त्रालंकारनृषणैः॥ नोजयित्वा उमिष्टान्नेः श
क्त्या दद्याच्च दक्षिणं॥१४॥ आचार्यं विधिना पूज्य वस्त्रालंकारनृषणैः॥

सवस्यागोः प्रदातव्या तस्मै नक्त्या धनान्वितान् ॥ १५ ॥ आशिर्वादा नूततो ह
 द्याद्रत संश्रुणु हेतवे । बंधुनिः सहस्रं जीतमेषं शिविषादापितो नरः ॥ १६ ॥
 एवं कृत्वा व्रतकृत्त उवाच जगतां पति । लोकानामुपकाराय नृमि
 पा लो युधिष्ठिरः ॥ १७ ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ ॥ शारणो शानिधांशं नुः क
 षं शमो जगन्मयः । एतद्विस्तरतो ब्रूहि तव नक्त्या यमेष प्रजोः ॥ १८ ॥ श्रीकृ
 ण उवाच ॥ ॥ पुरा कृतयुगे राजनू सारणाख्य इति द्विजः । आसीत् स्या ५
 द्विविषये वेदवेदो गपारगः ॥ १९ ॥ सूर्यमो राधयन्ति तं सर्वप्राणिहि

तेरतः ॥ व्रतं निर्देशनं धत्वा सौ रमे त्रपरायणः ॥ २० ॥ तस्या राधनतः सम्प
 करविः प्रत्यक्ततां गतः । उष्टाव परयानक्त्या कृतां जं पुट स्थितः ॥ २१ ॥ लि
 सारण उवाच ॥ नमः सहस्रशिरसे सहस्राक्षाय ते नमः ॥ सहस्रवा
 हवे नृभ्यं सहस्रकिरणाय च ॥ २२ ॥ नूतनव्यं न विष्णुं च जगदेतच्च राव
 रं । दिवा करत्नमभवे वासिनमस्तु न्यं पुनः पुनः ॥ २३ ॥ लोकवत्सु लोकिगु
 रुः परलोकप्रदायकः । लोकानां तपसां साक्षी तपो ह्युपायते नमः ॥ २४ ॥
 विधिविष्णु महेशाद्यैः । सूर्यसे विविधैः स्तवैः ॥ अंतरात्मा सि जगता

त्रिमूर्तिपतये नमः ॥ २५ ॥ अणोरणीयान्महतोमहीयान्महतोपिवा ॥ अने
 तर्वाद्यजगत्सर्वं संस्थितोऽसि च ते नमः ॥ त्वं प्राप्तानां सते सर्वं जिज्ञासुम
 रं उतितं ॥ ब्रह्मात्मकं शून्यं सत्त्वं कृत्वा पाजयते सदा ॥ २६ ॥ स्तुतिर्नैवाजिज्ञा
 नामिस्तोतास्तुत्यः स्तुतिः स्वयं ॥ यतो वाचो निवर्तते अप्राप्य मनसा सह ॥
 २७ ॥ इत्येवं स्तुवतस्तत्पसारणे शस्यधीमतः ॥ प्रसन्नो वरदः सूर्यः प्रोवा
 च सारणे द्विजं ॥ २८ ॥ सूर्य उवाच ॥ ॥ द्विजस्तुत्यास्मि ते उष्टो वरं वरयसु
 हत ॥ धन्योऽसि कुरुत्योऽसि साधिता ये नि संशयः ॥ २९ ॥ सारण उवाच ॥ ॥

रवे यदि प्रसन्नोऽसि वरयोग्योऽस्म्यहं यदि ॥ शिवप्रीतिकरं बृहन्नितं सर्वा
 र्थसिद्धिदं ॥ ३० ॥ नाना उवाच ॥ नितवतं जनानां सुखदायकं ॥ अल्पेनैव
 प्रयत्नेन धर्मकार्थमोक्षदं ॥ ३१ ॥ सूर्य उवाच ॥ ॥ साधुसाधु महाप्रा
 ण सर्वेषां सुपकारकं ॥ व्रतं ब्रवीमि ते ब्रह्मन्यरि उष्टोऽस्मि यत्त्वया ॥ ३२ ॥ सो
 मवारव्रतं नाम शंकरप्रीतिकारकं ॥ अस्यानुष्ठानमात्रेण पुरुषः पु
 रुषार्थनाक ॥ ३३ ॥ सारण उवाच ॥ ॥ सोमवारव्रतं विद्विषं कुरु महसि
 विस्तारात् तव नक्त्या यशंता यदांता यदि न वमल ॥ ३४ ॥ श्रीसूर्य उवाच ॥

शृणु सारणवक्ष्यामि सोमवारविधिक्रमं। स्कंदेन नंदिने प्रोक्तं ततो वि-
 स्तरतां गतं। ३६। शुद्धमासे सिते पक्षे शुभे चैव तत्रिथौ। शुभयोगे स्वं च
 च संप्राप्ते शुभहि सोमवासरे। ३७। ततः प्रातः समुच्छायमौ नवतयरायणः।
 गोधूमाश्च गृहीतव्या ग्रहमुष्टिमिताः शुभाः। ३८। गोधूमानवनिः कार्या-
 स्त तस्ते पेषयेन्मुधीः। संकल्पपूर्वकं विप्रप्रातः स्नानं समाचरेत्। ३९॥
 नवैव दीपकान् कुर्यात् नैवेद्यं च दृश्य कर्त्तुं लिंगं च सुदरं कृत्वा हरिचंद- ७
 ननिर्मितं। ४०। नैव वा मृच्छ पत्राणि मंजुलेखापयेन्मुधीः। तेषु संपूजयो

ल्लिंगं प्रदोषेष्टूपचारकैः। ४१। नववर्णानि पुष्पाणि यथा लब्धानि ज-
 क्ति तः नैवेद्यं धृतं संयुक्तं पानीयं शीतले जलैः। ४२। नवतां ब्रूज पत्राणि
 तां ब्रूजार्थं समपयेत्। पूगीफलं सकर्पूरं च कृतोदकिणा द्विजे।
 ४३। दीपकान् धृतं संपूजान्निप्रज्वाल्य दत्तयेत्। ततः पुष्पांजलि-
 कृत्वा गोधूमेन नवनिस्तथा। ४४। प्रदक्षिणान्नमस्कारान्नवकुर्या-
 त्पूजतः। पूजां संप्राप्य विधिवद्दीपान् जुज्जीत वाग्यतः। ४५। शुचि-
 न्मशयने रात्रौ बुधः कुर्याच्चिवांतिकं। नूतं च वर्त्तमानं च न विष्यं च शि-

व. त्वयं ॥ ४६ ॥ स्वप्ने संकथयत्येवं नात्र कार्या विचारणा ॥ प्रजाते पूजनं कृ-
त्वा ततो मोनं विमर्शयेत् ॥ ४७ ॥ एवं ब्रतं नरः कुर्यात् न वैव सोमवासरा-
न ॥ सर्वकामानवाप्नोति विघ्नस्तस्य न जायते ॥ ४८ ॥ स्त्रीति पुत्रिश्च कर्तु-
मंशुक्रियुक्तेन चेतसा ॥ श्रीरुद्र उवाच ॥ ॥ ब्रतं सूर्यसमादिष्टं कृ-
त्वा तु सारणा द्विज ॥ ४९ ॥ कोत्स ह लमनाः प्राह न कृपा श्रीदिननायक ॥
सारण उवा ॥ ॥ सर्वात्मनः सर्वदेव सर्वव्यापकः पार्वतीपतिः ॥ ५० ॥ कृत-
स्तोषे समायाति लिंगे चंदननिमित्ते ॥ सूर्य उवा ॥ ॥ समुद्रमथने पूर्वं क-

पथा शं करो विषं ॥ ५१ ॥ त्रैलोक्यदा हं कं ज्ञात्वा स्वयं न कृतवान् तदा ॥ हा-
ह संतप्तसर्वांगो शिवो वैवस्तु शीतलं ॥ ५२ ॥ दधारमस्तके गंगा मक्षि-
नगकन्यकां चंदनं शीतलं ज्ञात्वा ह्येतं चंदनमाश्रितः ॥ ५३ ॥ अत्र
पूजितः शं नुः शतधापि महत्प्रधा ॥ प्रयच्छति फलं तुष्टस्तत्फलं चंद-
ने सकृत् ॥ ५४ ॥ एवमुक्त्वा दिनमणिः सारणाख्यं द्विजोत्तमं ॥ अंत-
र्धानं जगामास महत्प्रकिरणो नृप ॥ ५५ ॥ सूर्यास्तं तवरं लब्ध्वा च-
कार ब्रतमुत्तमं ॥ वैदवित् सारणो नृपा शंकरप्रीतिकाम्यया ॥ ५६ ॥

॥ सारणाय प्रसन्नो नूतनतृतीयसोमवासरे । वरदानसमुद्धतः पार्वती
 सहितो हरः ॥ ५७ ॥ श्रीकृष्ण उवाच ॥ ॥ कपूरधवलं शंभुं जटाजूटं पिना
 किनं ॥ उष्ट्रावसारणो दृष्ट्वा शंकरं लोकशंकरं ॥ ५८ ॥ सारण उवाच ॥
 शोवाचित्यरूपं चिरानंदरूपं नवानीपतिं सर्वलोकैकनाथं ॥ विधीना
 दिप्रजां क्रियुमं सुरेशं मुदा संस्तुवेशं न जे पार्वतीशं ॥ ५९ ॥ रुद्रा योगि
 नायं मुनीनां दिसेयं शिवं शंकरं पार्वतीसेवितंगं ॥ नृजंगादिनाथे
 कयज्ञोपवीतं मुदा संस्तुवेशं न जे पार्वतीशं ॥ ६० ॥ हतारातिगर्वं कृत्वा ॥

रात्रिमानं शिवेनाधिनाथं त्रिलोकाधिनाथं जटाजूटसंशोभितं नीलकं
 ठं मुदा संस्तुवेशं न जे पार्वतीशं ॥ ६१ ॥ इत्येवं स्तुवतस्तस्य नक्तिगङ्गादया
 गिरा ॥ प्रसन्नं वदनं ग्राह्यं रात्रिहरो द्विजं ॥ ६२ ॥ इत्युवाच ॥ ॥ सार
 णत्वं वरं ब्रूहि तुल्यं हि जगन्त्रये ॥ व्रतेन परिबुद्धोऽस्मितवदस्यामि
 निश्चितं ॥ ६३ ॥ सारण उवाच ॥ ॥ सोमवारव्रते ये च करिष्येति नराः सदा
 तेषां मनोरथा वाप्सिस्त्वय्यसादा सुदुर्लभा ॥ ६४ ॥ मन्नामपूर्वकं ते वैना
 महो गिरिजापते ॥ वरं चैव व्रते लोकानेवं मे देहि मे वरं ॥ ६५ ॥ तथेति शंकरः ॥

प्रोक्तातदैवांतर्हितो न वेत् । श्रीकृष्ण उवाच ॥ एवं ते सर्वमाख्यातं सारणो ब्रा-
विधिक्रमं । ६६ ॥ अमुष्टितं मया पूर्वं रुक्मिणी प्राप्तये नृप । रावणस्य वधार्था-
य रामेणैवाप्यनुष्ठितं । ६७ ॥ समुद्रप्राशानार्थाय कृतं हि कुंभयोनिना ॥ कृ-
तं दशरथेनेदं पुत्रकामार्थसिद्धये । ६८ ॥ ब्रह्मण नारदाद्यैश्च कृतं ज्ञाना-
य सर्वदा ॥ एवं ते सर्वमाख्यातमिति हासं संनातने ॥ ६९ ॥ यः शृणोति
नरो नृत्वा संशोभोः पदमाप्नुयात् ॥ इति श्रीकंदपुराणे श्रीकृष्णयुधि-
ष्ठिरसंवादे सारणेश्वरव्रतकथासंपूर्णः ॥ ॥ श्रीरक्तु ॥ ॥ श्रीरामो जय ॥ १०